

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

Datum Ouderkerk aan den IJssel/Gouda, 6 april 2022
Ons kenmerk 2022004
Betreft Zienswijze ontwerp Natuurbeheerplan ZH 2023
Zienswijze van de NVWK op DOS-2022-0000169

Geachte college,

In 2023 wordt het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van kracht, voor Nederland uitgewerkt in het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Onderdeel van het NSP is het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) dat in de afgelopen GLB-periode vorm heeft gekregen. Uit verschillende evaluaties van o.a. WUR en de Algemene Rekenkamer is gebleken dat het ANLb nog niet voldoende effectief is om de achteruitgang van boerenlandvogels een halt toe te roepen.

Er zijn enkele goede voorbeelden waar het ANLb wel effectief lijkt te zijn, zoals bijvoorbeeld in Amstelland. Echter, daar waar deze goede voorbeelden niet vanzelf ontstaan, zal een meer dwingend karakter nodig zijn om de doelen te halen. In het Actieplan Boerenlandvogels Zuid-Holland is als doel opgenomen dat de afname van de populatie grutto's in 2022 moet zijn gestopt. De provincie is verantwoordelijk voor het behalen van de gestelde doelen en met de huidige inspanning worden deze niet gehaald.

Met de nieuwe GLB-periode in het vooruitzicht geeft het Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2023 (NB23) bij uitstek de mogelijkheid om meer sturing te geven aan het ANLb. Het betreft ons dan ook zeer dat dit volstrekt onvoldoende het geval is in het voorliggende ontwerp NB23. In onderstaande paragrafen geven we aan waar de belangrijkste verbeterpunten liggen.

Pagina 21/22; Paragraaf 4.2

Na afloop van elk broedseizoen voert de provincie Zuid-Holland een evaluatiegesprek met elk agrarisch collectief over het verloop van het beheer voor dat seizoen, de resultaten en de mogelijkheden tot verbetering in de jaren erna. Met vrijwilligersorganisaties en de terrein beherende organisaties voert de provincie eveneens jaarlijks gesprekken over het weidevogelbeheer en de afstemming ervan in het afgelopen jaar.

Evaluerende gesprekken tussen provincie en vrijwilligersorganisaties vinden niet plaats. Ook worden de resultaten en verslagen van gesprekken niet openbaar gemaakt en gedeeld met de verschillende gebiedspartners. Wij hebben precies deze punten vijf jaar geleden (!) in een brief aan de orde gesteld namens bijna alle natuurwerkgroepen met weidevogelvrijwilligers. Het is ronduit teleurstellend dat op deze punten geen vooruitgang van betekenis plaatsvindt, vooral omdat de goede voorbeelden van ANLb juist tot stand zijn gekomen door goede samenwerking van alle partijen.

Op welke wijze gaat de provincie in het vervolg evaluerende gesprekken organiseren met vrijwilligersorganisaties?

Hetzelfde geldt voor veel van onderstaande punten. Dit tegen de achtergrond van eerder genoemde kritische rapporten van o.a. WUR en de Algemene Rekenkamer over het gebrek aan effectiviteit van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer, in combinatie met het feit dat onze vrijwilligers jaarlijks duizenden uren vrije tijd investeren voor een betere weidevogelstand. U begrijpt dat dit ons vertrouwen en de samenwerking in de gebieden niet ten goede komt, en dat is een understatement.

Pagina 22; Paragraaf 4.2.1

Het leefgebied open grasland is kenmerkend voor de veenweidegebieden van Zuid-Holland: open landschappen met overwegend grasland, waarvan een substantieel deel vochtig en kruidenrijk is.

Dit is een onjuiste voorstelling van zaken. Slechts een heel beperkt areaal van het grasland in Zuid-Holland heeft een hoog grondwaterpeil en is (mede daardoor) kruidenrijk. Het overgrote deel van de graslanden in de provincie bestaat uit hoogproductieve, eenvormige raaigraslanden met een grondwaterstand die wegzakt in droge lente- en zomermaanden. **We dringen er bij de provincie op aan om in het Natuurbeheerplan 2023 een voorstelling van zaken te geven die recht doet aan de feitelijke situatie.**

Pagina 24; Tabel 1

In de tabel met doelsoorten voor leefgebied open grasland zijn Kemphaan en Watersnip vervangen door Graspieper en Gele kwikstaart. Dit is geen logische verandering gezien de grote oppervlakten veenweiden in de provincie Zuid-Holland, waarin deze soorten beperkt voorkomen. In eerdere natuurbeheerplannen worden deze soorten ook niet genoemd als belangrijke soorten. Dat Kemphaan en Watersnip hier niet of nauwelijks meer voorkomen, mag geen reden zijn om ze van een doelsoortenlijst af te halen. Immers, onder de juiste omstandigheden zouden die vogels hier wel weer tot broeden kunnen komen. **Onze vraag aan de provincie is: waarom zijn Kemphaan en Watersnip van de lijst af en staan daar nu Graspieper en Gele kwikstaart op?**

Pagina 25/26; Tabel Inhoudelijke criteria

Het NB23 omschrijft vrij nauwkeurig welke omstandigheden optimaal zouden zijn om populaties weidevogels in stand te houden. Toch wordt er in de uitvoering nauwelijks gestuurd om die omstandigheden ook daadwerkelijk in voldoende mate te creëren.

2. Oppervlakte zwaar beheer

In het vorige NB22 was sprake van maximaal 80% legselbeheer. De aanpassing naar 75% met een streven naar 70% is daarmee een vooruitgang ten opzichte van eerdere natuurbeheerplannen. Een 'stevener naar' klinkt echter niet ambitieus, beter zou zijn om dit als vast doel op te nemen. Dit betekent dat het percentage zwaar beheer jaarlijks slechts met 1% hoeft toe te nemen. **We vragen de provincie een meer ambitieuze en activerende doelstelling te formuleren in het Natuurbeheerplan.**

Daarnaast wordt het percentage zwaar beheer in de praktijk berekend ten opzichte van het totaal aantal hectaren afgesloten ANLb beheer op een bedrijf en niet ten opzichte van het voor ANLb begrensde areaal op het bedrijf. Bij een gebrek aan animo voor zwaar beheer wordt dus simpelweg ook minder legselbeheer afgesloten om de percentages in balans te krijgen. **We vragen de provincie om het percentage zwaar beheer te formuleren als percentage ten opzichte van het voor ANLb begrensde areaal op het bedrijf.**

3. Oppervlakte vochtig grasland

Een 1-2% greppelplas-dras en/of hoog waterpeil gedurende het broedseizoen is dermate marginaal dat weidevogels daar niet van zullen profiteren. Zeker in droge jaren waarin de toplaag van veel percelen zal uitdrogen is dit volstrekt onvoldoende. Integendeel, het kan als ecologische val dienen: vogels worden aangetrokken naar deze kleine stukjes en bereiken een hoge, voor predatoren voorspelbare dichtheid, zodat predatoren zich op deze stroken gaan concentreren. Het is van groot belang dat het beheer dat grenst aan de watermaatregel ook op orde is, zoals extensief kruidenrijk grasland. **We vragen de provincie om eisen op te nemen voor het beheer dat direct grenst aan watermaatregelen, zoals volvelds extensief kruidenrijk grasland of 3m brede stroken langs watergangen met verhoogd waterpeil.**

Bovendien wordt een belangrijke reden voor een hoog grondwaterpeil niet genoemd, namelijk het remmen van de grasgroei. Juist daar zit in de veenweidegebieden een enorm probleem, vooral op percelen met uitgestelde maaidatum. Het streven zou moeten zijn om op 10-20% van het bedrijfsareaal een gunstig grondwaterpeil te creëren. Ook de minimale einddatum van 15 mei sluit niet aan op wat weidevogel(kuiken)s nodig hebben, behalve als het gaat om een voorjaarsplas-dras. Voor een plas-dras in broedgebied zou 15 juni het minimum moeten zijn. **We vragen de provincie om het remmen van de grasgroei op te nemen als motivatie voor het verhogen van het grondwaterpeil en ook onderscheid te maken in de minimale einddatum van een voorjaarsplas-dras en een plas-dras in broedgebied.**

4. Bemesting

Het is een goede stap dat bemesting met kunstmest en bemesting voor de eerste snede niet langer zijn toegestaan op graslanden met rustperiode. Dit kan helpen om een te zwaar gewas

in de kuikenperiode te voorkomen. Echter, als de rest van het jaar wel regulier wordt bemest, zullen deze percelen nooit goed habitat voor weidevogel(kuiken)s worden, het gewas blijft te eenvormig en te zwaar. In feite wordt daarmee subsidiegeld weggegooid.

Waarom blijft de provincie de toepassing van deze pakketten mogelijk maken?

10. Voldoende natte situaties en geschikte drooglegging

In veenweidegebieden is een optimale drooglegging tussen 20-35 cm onder het maaiveld. In agrarisch gebied wordt deze drooglegging vrijwel nergens gehaald, mede omdat er slechts mondjesmaat grondwaterpeil verhogende pakketten worden afgesloten. Met alleen plasdras wordt slechts een deel van de doelsoorten bediend, gruttokuikens foerageren bijvoorbeeld nauwelijks op deze plekken. Het beheer dat direct grenst aan natte situaties is cruciaal voor het laten slagen van deze maatregelen, zie punt 3 Oppervlakte vochtig grasland. In het criterium ontbreekt ook een kwantificering van wat 'voldoende' zou zijn. **We vragen de provincie te kwantificeren wat voldoende natte situaties en geschikte drooglegging in de praktijk betekent en hoe de provincie stimuleert om daartoe te komen.**

11. Natuurvriendelijke oevers

Ondanks subsidies vanuit waterschappen worden in agrarisch gebied nauwelijks natuurvriendelijke oevers met verflauwd talud aangelegd. Daar zijn diverse legitieme redenen voor vanuit agrarisch oogpunt, maar een soort als de slobeend zou hier enorm van kunnen profiteren, evenals andere soorten uit het leefgebied natte dooradering. Dit is een onbenutte kans in het agrarisch natuurbeheer. **Op welke manier kan de provincie de aanleg van natuurvriendelijke oevers stimuleren?**

12. Bemesting

Over het algemeen geldt dat percelen met daarop een ANLb pakket te zwaar bemest worden, met name percelen met uitgestelde maaidatum. Zelfs voor pakket 41 Ontwikkeling kruidenrijk grasland – nota bene specifiek gericht op verschralen – geldt dat het weglaten van bemesting een aanvullend beheervoorvoorschrift is in plaats van een beheereis. In de praktijk worden varianten van pakket 41 gebruikt waarin bemesting nog steeds is toegestaan. Daarmee wordt het proces van verschralen sterk ondermijnd. Dergelijke aanpassingen zouden door de provincie direct moeten worden afgekeurd. **Waarom keurt de provincie deze pakketten toch goed?**

Pagina 41; Paragraaf 5.3

In afwijking van de eerste ANLb-periode verwachten we dat de collectieven de beheermonitoring uitvoeren conform het SCAN-protocol en dat de resultaten jaarlijks worden opgenomen bij de voortgangsrapportage. Ook dient het volledige werkgebied (minimaal de percelen onder ANLb) minimaal 1 keer per 6 jaar te worden geïnventariseerd. Uiteraard kan dat ook worden uitgevoerd door jaarlijks 1/6^e van het werkgebied te inventariseren.

Het ANLb wordt gefinancierd met publiek geld en mede gefaciliteerd door ónze vrijwilligers. Wij eisen daarom inzicht te krijgen in hoe dat geld wordt besteed en welke resultaten dat oplevert. Wij willen dat de provincie voortgangsrapportages proactief en openbaar deelt, zodat voor een ieder inzichtelijk is wat er gebeurt op het gebied van (agrarisch) natuurbeheer. Daarbij moeten ook de basisgegevens worden gedeeld, zeker als deze worden verzameld door betaalde krachten. De provincie is dat verplicht vanuit het open data beleid. Alleen op deze wijze kunnen gegevens van jaar tot jaar en tussen werkgebieden worden vergeleken. **Op welke wijze gaat de provincie gegevens en voortgangsrapportages proactief en openbaar delen?**

We vinden het schrijnend en beschamend, andere woorden hebben we er niet voor, dat de NVWK vijf (!) jaar geleden een brandbrief stuurde namens bijna alle natuurwerkgroepen met weidevogelvrijwilligers, met precies dezelfde strekking: uniform en voldoende complete monitoring. Het zijn nota bene basisbeginselen om effectief beleid en beheer te kunnen evalueren. Het is reeds vijf jaar te laat, we verwachten dat de provincie nu meer zal doen dan 'verwachten', namelijk sturen!

De inventarisatie van het volledige werkgebied is onderdeel van het SCAN-protocol, ervan uit gaande dat hiermee de BTS-telling wordt bedoeld. Het is daarom niet helder waarom deze apart wordt vermeld in het NB23. De frequentie voor de inventarisatie van het werkgebied van eens per zes jaar is te laag. Door jaar-tot-jaar variatie levert dit weinig bruikbare gegevens op. Het grote verschil in nestsucces tussen het natte jaar 2021 en de droge jaren ervoor illustreren dat nog eens. We bevelen aan om te werken in een zesjaarlijkse cyclus. Een veel van de monitoring moet plaatsvinden in telkens de zelfde percelen, een deel in jaarlijks wisselende percelen. Zo worden én effecten van jaar tot jaar variatie door o.a. weersomstandigheden, en effecten van geleidelijk veranderend beheer verdisconteerd. **We vragen de provincie om, in lijn met de adviezen uit het SCAN-protocol, meer eisen te stellen aan de beheermonitoring door collectieven.**

Met vriendelijke groet,

Frans van der Storm,
secretaris NVWK

Jaap Graveland
voorzitter NVWK